

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Vzpostavimo pravilno razmerje

(K zborovanju letošnje banov. skupščine.)

»Razmerje med delegacijo in vodstvom je postavljeno na glavo.« To ugotovitev sem napisal v zadnjem uvodniku »Učiteljskega tovariša«. Trditev je tako dalekosežnega pomena, da zahteva jasne utemeljitve ter izvajanje vseh posledic, ki bi se v katerikoli pogledu pokazale kot nujno potrebne.

Po svojem trdnem prepričanju se nahajamo v nekakšnem anemičnem stanju, ki nas resno ogroža, akoprav rad priznam, da ni to »privileg« samo naše organizacije. Toda v kolikor izpodjeda naš organizem, bodi naša skrb, da s pravočasno transfuzijo preprečimo nastopajočo stagnacijo svojega organizacijskega življenja.

Kakor rečeno, ne stojimo učitelji osamljeni v tem postopnem hiranju, v tem fatalističnem izmikljanju izpod udarcev usode, kajti to vegetiranje je danes splošno, je bolezen časa, ki zavzema čedalje širje dimenzije. Majejo se pač vsi temelji — brez izjeme.

Stremljenje vseh pa, ki pod nogami ne čutijo več trdnih tal, gre za tem, da se hrepenoče ozirajo po rešilni bilki. Istinitost je prebridka, udarja pretrdo na njihovo življenje ter jih postavlja dnevno pred nove naloge, ki jim, razvajeni po bivših življenjskih konjunkturah, niso dorasli. Tradicionalna praksa ne zadošča več; vsak čas jim križajo račune novi elementi, ki jih meče na površje valovje svetovne krize in razbija dosedanje lagodne kalupe življenjske modrosti.

Desetletja stare solidne poslovne formule so izgubile stik z življenjem ter morejo dosedanje gospodarske, politične in kulturne eksperte le še zavajati v ponesrečene spekulacije, ki jih stanjajo čisto firmo in eksistenco.

Ni čudnega, če gine njihova samozavest ter se jih vsled naraščajočega občutja nedorastlosti polašča paničen strah, da beže v neodgovornost, predajajoč se vsemožnim »voditeljem«, ki naj prevzamejo zanje vse one funkcije, ki so bile še nedavno tega ponos svobodnega državljana, temelječega na glorioznih načelih »človeških pravic«.

Po krilatici »kraljestvo za konja« je pripravljeno današnje utaplajoče se meščanstvo odpovedati se vsem svojim slavim prerogativam, če mu kakršenkoli mesija nudi le trohico upanja, da bo moglo voditi vsaj še nekaj časa svoje posle po starih, preizkušanih kalupih.

Da, vse to je razumljivo in odpustljivo, kajti »prvo je življenje, nato šele filozofija«. Toda — ali spadamo tudi mi učitelji v kategorijo tega izkoreninjenega stanu, ki ponuja kraljestvo za rešilnega konja?

Ali smo mi sploh imeli kdaj uravnotežene bilance, da se tako zelo bojimo njihovega razsula?

Nekoliko stoičnega miru si, menim, še vedno lahko privoščijo oni, ki mu ni bilo dano, da bi visel kdaj na posvetnih dobrinah in si oblikoval življenje po svojih željah in načelih.

Naša organizacija žal ne priča, da je temu tako. Njeno članstvo se solidarizira z njimi, ki beže pred lastno odgovornostjo, ki nočejo več biti kovači svoje sreče in se — mutatis mutandis — zatekajo v »varno« zavetje svojih voditeljev in organizacijskih instanc.

Zdi se mi pa, da je napravljen tu račun brez krčmarja. To varno zavetje ne bo prav nič varno vse dotlej, dokler ga ne utrdita organizirana volja in iz nje izhajajoča aktivnost zavednega članstva, ki ne beži pred lastno odgovornostjo in se ne zateka po pomoč v mitos voditeljskega mesijanstva.

Vodstvo svobodnih strokovnih organizacij nima nikekega aparata, s čimer bi komurkoli vsiljevalo svojo voljo, razen aktivistično vzgojenega in usmerjenega članstva, na katerega ramenih stoji in pada moč vsakega organizacijskega vodstva.

Ne vdajajmo se nikakim iluzijam! Vsaka organizacija in njeno vodstvo vržeta lahko samo to na tehnično svoje usode, kar jima da na razpolago vzajemno hotenje združenih članov. Le na krilih nezlomljive borbene volje stanu, ki ga zastopata in vodita, pomenita realno silo, soustvarjajočo zgodovino narodnega občestva.

Kjer tega ni, se ustvarjajo nevarne utvare in fikcije, kamor se radi zatekajo šibki in malodušni. Te utvare ne morejo pa tvoriti nikakega jezua pred udarjajočimi valovi resničnega življenja.

Politika ptiča noja je bila še vedno najslabša politika. Življenju je treba pogledati v oči; beg pred njim v katerekole kompenzacijske trike se konča redno z bridkim razočaranjem, kajti življenje sploh — in današnje še posebej — ni božajoča materina roka, ki čuva in neguje svojega najšibkejšega miljenca s posebno skrbjo in prizanesljivostjo.

To trdo resnico izročamo letošnji delegaciji v resen premislek. Prav gotovo ne živimo

v takih časih, da bi se lahko »šli organizacija«. Ko gre za bistvene reči, se resni ljudje ne izgubljajo v malenkostih, marveč osredotočijo vso svojo skrb na »eno, ki je potrebno«, ker jim bo vse drugo navrženo.

Kaj, če bi letos »velikodušno« resignirali na vseh onih nič koliko dobrot, ki jih leto za leto zahtevamo, a nikdar ne prejmemo? Če bi porabili dragocen čas enkratnega letnega zborovanja za temeljito analizo svojega položaja in sedanje dobe ter bi, če že mora biti, predložili brez »debate« raznim arhivom

kar stare resolucije, ki so še vedno aktualne v vsem njihovem obsegu?

Ali morajo biti delegacijske resolucije res edina stalna točka v menjajoči se življenjski dinamiki? Ali smo res edini tuji v Jeruzalemu?

Vrnimo se v realnost! Na delegaciji je, da izreče odredilo besedo, da da članstvu in vodstvu delovni program ter čuva nad njegovo izvedbo, da vlije oživljujejoč pijačo v otrple ude učiteljske armade pod goro Peco. L. G.

Za dvig obrtno nadaljevalnega šolstva

Razvoj našega obrtno nadaljevalnega šolstva je povsem tesno povezan z razvojem narodnega šolstva. Učiteljstvo narodnih šol, ki z vsemi svojimi močmi deluje za razvoj in napredek narodove kulture, je brez dvoma zainteresirano tudi na razvoju in dvigu vsega nadaljevalnega šolstva, ki ga smatra kot del celote zapopadene v izrazu »narodna šola«. Znanje je načelo, da se dviga kultura naroda vedno le z dvigom njegovega šolstva, in prav to načelo nas je vodilo, da smo že večkrat poudarili svoje stališče napram znani uredbi o obrtno nadaljevalni šoli, ki predstavlja za to šolstvo mejnik, na katerega bomo gledali vedno z žalostjo takrat, ko bodo vidne posledice te uredbe, ki bodo močno ovirale, če ne popolnoma zavrele razvoj obrtno nadaljevalnega, tega tako važnega šolstva za naš obrtniški stan.

Ako si ogledamo obrtno nadaljevalne šole po drugih državah, vzemimo predvsem na Češkoslovaškem in v Avstriji, kjer je to šolstvo dospelo že skoraj do viška, zvedo, da se povsod zahteva od vajencev najmanj to, da so absolutirali svojo osemletno šolsko obveznost. Po deželi obstojajo še osemrazredne osnovne šole, a v mestu so meščanske šole obvezne, in tako dovrši vsak učenec petrazredno osnovno in trirazredno meščansko šolo. To je predizobrazba vajenca v CSR in tudi v Avstriji. Povsem razumljivo je, da je s tako predizobrazbo vajencev mogoče ustanoviti obrtno nadaljevalne šole slične oni na Dunaju, kjer se ves teoretični pouk praktično preizkusi v delavnici, ki so sestavni del obrtno nadaljevalne šole. V teh delavnicih, ki jih vodijo mojstri strokovnjaki in v teoretičnem delu pouka, se izpopolnijo vajenci v svoji stroki tako zelo, da je narod lahko vesel svojega obrtniškega naraščanja. V Nemčiji je stvar morda še celo bolj izvedena, ker je tamkaj uvedena devetletna šolska obveznost.

Primerjajmo torej vajence s tako predizobrazbo z našimi, ki jim uredba dovoljuje z enim razredom srednje, meščanske, ali višje narodne šole (5. šolsko leto) vstop v 2. razred, a z dvema razredoma srednje, meščanske, ali višje narodne šole (6. šolsko leto) v tretji razred obrtno nadaljevalne šole, tedaj moramo priti brezdvomno do zaključka, da mora odslej naše obrtno nadaljevalno šolstvo padati, kajti je nemogoče, da bi se pod takimi pogoji dvigalo.

Sekcija JUU je še pred sprejetjem uredbe nosila svoje predloge in izrazila svoje stališče predvsem k § 39. in tudi k učnemu načrtu. To stališče gre predvsem za tem, da bi se z novo uredbo ustvarila možnost za pravičen razvoj in napredek obrtno nadaljevalnega šolstva.

Na razvoju in procvitu šol, ki so namenjene predvsem našemu obrtnemu naraščanju, je zainteresiran ves obrtniški stan, ki mora

skrbeti za dober naraščaj, kakršnega more vzgojiti le šola, ki mu nudi prav vse, to je teoretično in praktično znanje, ki mu je v njegovi stroki potrebno. Učiteljstvo je že opetovano poudarilo, da bo vedno delovalo za napredek vsega šolstva, ker vidi le v napredu tega tudi kulturni dvig naroda. Pridemo torej do sklepa, da je kolaboracija obrtniškega in učiteljskega stanu v pogledu obrtno nadaljevalnega šolstva nujno potrebna. Prav tako, kot je podalo učiteljstvo svoje pomisleke in predloge k uredbi, bi bilo nujno potrebno, da bi jih podala tudi obrtniška društva odnosno zadruga. Vsem nam morajo biti ideal šole, kakršne smo omenili v začetku članka. Toda ni zadosti, da stremimo navzgor, da želimo do dovršenosti urejeno obrtno nadaljevalno šolstvo, marveč je nujno potrebno, da pripravljamo osnovo, temelj za tako šolstvo. Tak temelj more postaviti edino zakon ali uredba, ki predpisuje za sprejem v obrtno nadaljevalno šolo mnogo večjo predizobrazbo nego jo predvideva sedanja uredba. Z enotno, seveda višjo, predizobrazbo vseh vajencev bi bila zadeva še mnogo lažje izvedljiva, toda doseči to stopnjo pri nas ne bo še tako hitro mogoče, ker se rekrutirajo obrtniški vajenci iz raznih krajev države in tudi iz tujih, kjer je kljub predpisom šolskega zakona še vedno v veljavi le štiriletna šolska obveznost.

Danes so uvedeni sicer na obrtno nadaljevalnih šolah že tudi završni izpiti, toda tudi ti ne bodo mogli dvigniti kulturnega nivoja obrtniškega naraščanja, če jih imajo pravico polagati vajenci, ki so posečali eno leto obrtno nadaljevalno šolo. (Primer: vajence z dovršenima dvema razredoma višje narodne šole se more vpisati v tretji razred obrtno nadaljevalne šole in polagati torej po enem letu završni izpit.)

Ako uvidevajo strokovnjaki potrebo uredbe posebnih strokovnih tečajev po dovršeni obrtno nadaljevalni šoli, ali pa tudi v času šolanja, in ta potreba bo od dne do dne vidnejša, tedaj je to le podkrepitev učiteljskega stališča. Obrtno nadaljevalna šola ne nudi zadostne, ne samo praktične, marveč tudi teoretične, izobrazbe. Toda temu je iskati vzroka predvsem v premali predizobrazbi. In tudi praktični tečajji ne bodo mogli dosežati zaželenega uspeha toliko časa, dokler ne bodo vstopali vanje vajenci z zadostno in trdno teoretično podlago.

Vsi, učitelji in obrtniki, smo prepričani, da obrtno nadaljevalna šola v sedanji obliki ne ustreza potrebam časa, tudi ne potrebam posameznih stanov, torej je nujno potrebno, da stopimo s skupnim delom v borbo za dvig naše obrtno nadaljevalne šole.

To stališče poudarjamo v izogib nadaljnje polemike z dopisnikom J. O. v »Slovencu« od 11. VI. 1936.

Ekскурzija naših šolnikov na Češkoslovaško

(Nadaljevanje.)

Recepcija pri županu v Brnu.

V slavnostni dvorani mestnega magistrata v Brnu nas je popoldne sprejel predsednik mestne občine g. Spacir. Klanjajoč se manom našega blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja in želeč vso srečo mlademu kralju Petru II. ter vsemu jugoslovanskemu narodu, je zaključil svoj pozdravni nagovor, nakar nas je pozdravila v srbohrvaščini tov. Otevrčelova, želeč nam najprijetnejše bivanje v bratski republiki. Za vse izraze iskrene ljubezni se je zopet zahvalil načelnik g. prof. Breznik. V drugi dvorani je bila prirejena zakuska s katero so nas postregle mlade učiteljske in učence gospodinjke šole »Vesna«.

Zvečer smo imeli poslovilni večer od našega univerzitetnega profesorja g. dr. Rostoharja. V prijetnem nastrojenju smo v neki gostilni izmenjali marsikatero zdrave, klene in napredne misli. Njegova knjiga, ki se v prevodu glasi: Psihološki temelji začetnega branja s praktičnim navodilom k branju išče med Slovenci pridnega prevajalca, kateremu

bo g. dr. Rostohar — kakor mi je obljubil — pri prevajanju priskočil blagohotno na pomoč. Drugo jutro smo v družbi g. dr. Pritchode in njegovih tovarišev odpotovali iz Brna skozi Blansko do

Macohe.

To je veliko moravsko čudo — podzemski jama, ki leži do 138 metrov pod zemljo. Prekrasen svet moravskega kraškega ozemlja z neštetiimi kapniki, sohami ožarjenimi z lučmi, ozkimi in dolgimi hodniki, nareja nepozaben vtis! Sredi jame ti zmanjka poti, nato pa kristalno čista voda, globoka do 40 m, po kateri nas je peljal čolnar. Kdor se bo kdaj mudil na Moravskem, temu priporočam, da si ogleda to podzemsko čudo!

Crna hora

je majhen kraj, morda še manjši od naših Radeč. Tu smo si ogledali novo moderno osnovno in meščansko šolo z neštetiimi učni-mi pripomočki, kakršnih še nisem videl nikjer. Ta šolska stavba ni šola po naših poj-mih, marveč pravcata palača. Češki narod

VSEBINA:

Vzpostavimo pravilno razmerje! Za dvig obrtno nadaljevalnega šolstva. Ekскурzija naših šolnikov na Češkoslovaško. Proračun za l. 1936./37. Šolski izleti. LISTEK: Umetnostna razstava učiteljev, bratov Vidmarjev. Splošne vesti. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

žrtvuje za šolo vse — prav vse. Poleg ogromne dvorane in lutkovnega gledališča, kuhinje in jedilnice, kjer obeduje 250 otrok, petih kabinetov z najmodernejšimi učili, med njimi pravi človeški okostnjak in dinamostroj, ima vsak razred po osem tabel, ki se odpirajo kakor knjige ter pomikajo kvišku in navzdol. Samo inventar je stal 1½ milijona Kč!

Naš »Francelj« je brnel z vso naglico po lepih asfaltiranih cestah ter se za hip oddahnil v Litomišlju, kjer smo si ogledali rojstno hišo skladatelja Bedřicha Smetane ter spomenik Komenskega v obliki velike kovinske krogle z raznimi napismi: Didactika magna itd.

Hradec Králové

najelegantnejše mesto Češkoslovaške republike. Pred mestno hišo so nas čakali zastopniki oblasti in ČJ lige ter nam priredili v Sokolarni slavnostni banket. Dobrodošlico nam je izrekel predsednik ČJ lige g. Nevole in konzulent trgovske komore g. Sigaček in drugi, za kar se je zahvalil g. prof. Breznik.

Drugo jutro smo si ogledali ogromni Sokolski dom, čigar posebnost je plavalni bazen z umetno narejenimi valovi. Prav pristen sprejem nam je priredila učiteljska šola, kjer nas je pozdravil ravnatelj Tichy, pevski zbor pa nam je pod taktirko prof. Petra zapel med drugimi ono znano »Tancuj, tancuj, vykrucaj«. Hospitirali smo po vadiških razredih.

V drugem delu mesta smo si ogledali Masarykovo osnovno in meščansko šolo, otroški vrtec ter Rašinovo drž. gimnazijo, kjer smo tudi hospitirali. Vse te šole so zelo moderno opremljene. Někje sem videl celo nagačenega kenguruja z mladiči. Kabineti v gimnaziji so po inventarju podobni ljubljanskemu muzeju. Hradec Králové, ki je velik kot naš Maribor, ima 20 raznih šol!

Bežno smo si ogledali mestne zanimivosti, kolodvor, ki predstavlja ogromno palačo z nad 120 metrov dolgo dvorano, kakršnih je menda le malo na evropskem kontinentu. Posebnost mesta je kolumbarij, t. j. prostor za shrambo pepela zemskih ostankov ljudi, ki jih sežgo v krematoriju. Kolumbarij nalikuje pokopališču. V zidanih omarah s steklenimi okni so shranjene žare, opremljene z napismi in sliko pokojnika. Sredi mesta stoji velika palača Ravnateljstva drž. železnice, ne daleč odtod pa Masarykov spomenik in še nešteto drugih novih modernih stavb. Popoldne smo krenili dalje, se za hip ustavili v Poděbradu, kjer nas je pozdravil predsednik kopalniške družbe dr. inž. Hrasty v slovenskem jeziku. Mož je bil pred vsojuno 13 let v Ljubljani, gradil je litijski most ter se še prav živo spominja brhkih ljubljancank. Vidno ganjen se je poslovil od nas, mi pa smo nadaljevali pot proti

zlati Pragi.

Praga! Vele mesto s svojimi širokimi ulicami, izbranimi izložbami, lepotami in zanimivostmi nas je zajelo, ko smo po triurni vožnji še pred sončnim zatonom krenili skozi Vavclavov trg mimo muzeja ter se ustavili v »noclecharni« na Legerjevi cesti 5, kjer je meščanska šola. V imenu Svaza češkega učiteljskega nas je pozdravil tov. tajnik Straus. v imenu ČJ lige pa v slovenskem jeziku urednik Strakaty ter akademik Jakopič.

G. dr. Pritchoda nas je peljal v »Obecní dům«, kjer se nam je pridružil naš univerzitetni profesor g. dr. Ozvald, ki je baš ta čas prišel iz Nemčije. Drugo jutro je z nami vred hospitiral na narodni šoli v Nuslích in Michlích, kjer poučuje učiteljstvo po globalni metodi. Šolska stavba, dasi je ogromna, je že malo zastarela, vendar pa predstavlja matico novega šolskega pokreta, kjer se je zbral kader vnetih mladih učiteljev, ki orjejo ledino poizkusnih šol in utirajo nova vzgojno-učna pota po načelih dr. Pritchodove knjige »Racionalizace Školství«. Mimogrede naj bo omenjeno, da poučujejo na reformnih šolah v pretežni večini mladi učitelji in učiteljice, ki so z vsem svojim bitjem in žitjem navezani na svoje šolsko delo. Tu ne poznajo izvenšolskega dela, saj posvetijo ves svoj prosti čas šoli in njenemu napredu. Učitelj piše in riše na številne table, dela samoučila, beleži vsakodnevne podatke, sestavlja teste, vodi statistiko itd.

Prvi razred te šole obiskuje Zdenek Beneš, nečak predsednika dr. Beneša. Učenci, ki so se naučili čitati po globalni čitalni me-